

A világ legrágább nyakéke

Lukács Gabriella

A foglalkozás az idei Spárta-Dráma táborra készült, felnőttek számára. Eredeti címe: Marie Antoinette – A forradalom hajnalán.

Téma: A történelem egyik leghihetlenebb csalásáról játszunk. Egy szélhámosnő – Rohan bíborost és az udvari ékszerészt rászedve – Marie Antoinette nevében megvásároltatta a világ legrágább nyakékét. Rohannal, akit a királyné soha ki nem állhatott, elhitette, hogy az uralkodónő pártfogoltja, sőt, titkos megbízottja lett.

Csoport: egyetemi, főiskolai hallgatók; pedagógus-továbbképzések résztvevői; az egyes „kényes pontokon” elvégzett adaptációs munka után középiskolások (11-12. évfolyam)

Idő: rutinos, jól játszó csoport számára három tanóra; drámában kevésbé résztvevők esetén négy órára tervezzük a foglalkozást!

Tér: osztályteremnél nagyobb tér szükséges

Tanári felkészültség: A foglalkozás vezetőjének jól kell ismernie a nyaklánc történetét és a történelmi szituációt. Ehhez sokféle használható, ráadásul érdekes irodalom áll rendelkezésre (pl.: Szerb Antal: A királyné nyaklánc; Evelyne Lever: A nyakék-ügy; Antonia Fraser: Marie-Antoinette; Stefan Zweig: Marie Antoinette). A mellékletben megtalálható a történet rövid változata.

Tanítási cél: A korszak megismerése; a francia forradalom kitörésének okai legyenek átélhetőek, kerüljön közelebb a résztvevőkhöz a téma; a család mint jelenség: mozgatórugói, mikéntje; tudatos kommunikáció: a befolyásolás eszközeinek ismerete, felismerése.

Fókusz: Hogyan, milyen eszközökkel befolyásolhatják egymást a történet szereplői?

Eszközök: CD-lejátszó és lemez (Boccherini); fotók és reprodukciók; a mellékletben található szövegek kinyomtatva; papírok, csomagolópapírok és írószerek; a befolyásolás fajtái csomagolópapírra gyűjtve.

1. Kontextusépítés

A terembe belépve a XVIII. század végének Franciaországról szóló képanyagot és szövegeket találhatnak a résztvevők. E kor zenéjét hallhatjuk (pl.: Boccherini), a terem közepén pedig fotókat (versailles-i kastély és kert; kis Trianon-kastély és kertje; Marie Antoinette fogadó- és pihenőszobája; sévres-i porcelánok), reprodukciókat (Fragonard, Watteau és Vigée-Lebrun néhány festménye) láthatunk, valamint a királyi párral kapcsolatos rövid írásokat (ld. a mellékletben) olvashatunk. Nézzük-hallgassuk figyelmesen ezeket, majd **szerep és korszak a falon:** jellemezzük együtt Marie Antoinette-et, a rokokó királynéját, és férjét, XVI. Lajost! Milyen lehetett ez a kor, a rokokó időszaka Versailles-ban és Franciaországban? Az általunk felsorolt jellemzőket írjuk is fel egy csomagolópapírra!

Ha bármikor a játék során szóba kerül a királyné buja viselkedése, feltétlenül tisztázzuk (fogadjuk el a játék idejére!), hogy a szó legszorosabb értelmében nem csalta meg a férjét. Erről csupán pletykáltak az emberek, mivel furcsa volt számukra a királyné nagy szabadsága (és szabadossága) a kis Trianon-kastélyban. Itt Marie Antoinette külön személyzetet tartott, saját egyenruhával, önállóan hozott házon belüli rendeleteket. A királynak is be kellett jelentkeznie a feleségéhez.

Kis csoportos improvizáció

Alakítsunk három csoportot, melyek az alábbi témákról készítsenek egy-egy rövid jelenetet! A munkát **beszámoló** kövesse!

- A királyné gyakran szórakozik a kis Trianon-kastélyban a barátaival, akik vele egyidős, húsz év körüli fiatalok. Mindenki jól mulat, amikor váratlanul megjelenik a király.
- Az operabálon Marie Antoinette álarcosan mulat a párizsi nép – lecsúszott arisztokraták és gazdag polgárok – körében. Vannak, akik felismerik, vannak, akik nem. A királynéről is szó esik.
- Két jelenet a királyi házastársak között: a királyné sikeresen pénzt kér a férjétől adóssága törlesztésére; sikertelenül próbál leváltani egy minisztert.

Kis csoportos szövegfeldolgozás tablósorral

Történetünknek még három fontos szereplője van, Jeanne de la Motte, Rohan bíboros és Boehmer ékszerész. Az ő élettörténetük leírását kapják meg a csoportok (a szövegeket ld. a mellékletben). Kérjük meg a

játszókat, hogy a legfontosabb eseményekről készítsenek állóképeket! A **beszámolón** a csoport egyik tagja narrálja a tablókat!

Egyeztetés: Hogyan ismerkedhet meg egymással Jeanne és Rohan herceg?

Jeanne de la Motte megtudta, hogy a bíboros legfőbb vágya a királyné barátságának elnyerése. Hogyan tárhatta fel a titkát a herceg? Játsszuk el **fórum-színházi** formában! Louis Rohan tanári szerep legyen, a résztvevők pedig a Jeanne-t játszó szereplőt instruálhatják. (Ezzel a megoldással – „szereposztással” – és a megfelelő pontokon elhelyezett tanári narrációval kizárható, hogy a meggyőzésnek csak az erotikus hatás felé hajló elemeit hangsúlyozzák a résztvevők.)

2. A nyaklánc-történet: ki hogyan próbálja elérni a célját?

Narráció: Eltelt egy kis idő, Jeanne és Rohan herceg napi kapcsolatban álltak egymással. Jeanne több alkalommal adományokat kapott a bíborostól. Aztán egyszer csak Jeanne de La Motte-nak elképesztő ötlete támadt. Elhatározta, hogy egyesíti Louis herceg és Boehmer ékszerész fixa ideáját a sajátjával, és ráveszi a herceget: a királyné nevében vásárolja meg a híres nyakéket. Az ékszert négy részletben kell kifizetnie Rohan közvetítésével a királynénak. Az első részlet fizetése hat hónappal az ékszer átadása után(!) esedékes. Rohan és Boehmer szerződést kötött, a nyakéket pedig átadták a királyné állítólagos megbízottjának. Az ékszert többé senki sem látta. Az üzlet úgy jött létre, hogy Louis Rohan jóhiszemű volt, Marie Antoinette pedig nem is tudott az egészről. A nyakláncot azóta sem fizette ki senki.

Hogyan történhetett ez? Miket kellett Jeanne-nak elhitetnie Rohannal?

A királynéval Jeanne legfeljebb egyszer – vagy egyszer sem?! – találkozhatott, így biztosan kizárt, hogy igaziból közbenjárhat nála a herceg érdekében. Ezt el kell hitetnie vele, álbizonyítékok segítségével. Nyilván egy jól felépített tervre van szüksége, ami a fokozatossága miatt hihető.

Egyeztetés: Találjuk ki a történeteket nagy vonalakban, majd **kis csoportos munkaként** készítsünk csoportonként 2-2 lehetséges jelenetet! Ha levél is íródott szerintünk, azt is fogalmazzák meg a csoportok!

Beszámoló

Az elkészült jeleneteket mutassuk be a többieknek, az írásos műveket olvassuk fel! (Egyezzünk meg a résztvevőkkel, hogy lehetséges változatokat keresünk a történethez, így mindegyik variáció érvényes lehet, nem kell választanunk közülük!)

Improvizáció

A bírósági tárgyaláson Louis herceg vallomása szerint az ügyben volt egy fordulópont, amitől kezdve valóban mindent elhitt Jeanne-nak. Találjuk ki, mi lehetett ez! Ha olyan mozzanat, ami a kis csoportos játékokban nem került elő, akkor önként jelentkező szereplőkkel játsszuk el (vagy készítsünk állóképet) a többiek előtt, hogyan történhetett!

Fórum-színház

Találjunk ki egy olyan helyzetet, ami Jeanne-t a lelepleződéssel fenyegeti, amit csak úgy kerülhet el, ha kimagyarázza magát! (Pl.: Elérkezik az első részlet kifizetésének napja. Rohan nem kapott még egy fillért sem a királynétól, és ezt szóvá is teszi de La Motte asszonynak.) Játsszuk el a kitalált jelenetet úgy, hogy két csoportban dolgozva mindkét szereplőt felkészítik a beszélgetésre a játszó!

3. A befolyásolás fajtái

Tegyünk ki a falra egy előre elkészített négy elemből álló **listát** arról, milyen eszközeink lehetnek a személyes kommunikáció során a másik fél befolyásolására. (*Meggyőzés:* logikai érvek, tudatosság; *Rábeszélés:* érzelmi érvek; *Kényszerítés:* büntetés vagy annak elkerülhető volta; *Manipuláció:* akit manipulálnak, nincs tudatában a befolyásolásnak.) Jellemezzük ezeket a fogalmakat, majd gyűljenek össze ismét az előző kiscsoportok! Elevenítsük fel a munka eredményét annak tükrében, hogy a jelenetek során mikor és melyik eszközt használták a szereplők a játék során! Ezekről a pillanatokról emlékeztetőül készítsünk tablót! A **kiscsoportos egyeztetést és tablókészítést beszámoló** kövesse!

4. A végkifejlet

Narráció: Augusztus 1-én kell a szerződés szerint kifizetni a nyakék árának első részletét. A királyné természetesen nem fizet, Rohan herceg sem fizet. Boehmer, az ékszerész, Marie Antoinette-hez fordul. A

csalás lelepleződik. Fogalmazzuk meg a királyné aznapi **napló**bejegyzését vagy a tanár játssza Marie Antoinette-et, a többiek pedig hangosítsák ki a **gondolatait!**

Fórum-színház

Augusztus 15-én, mely Mária mennybemenetelének napja és a királyné névnapja, nagy ünnepséget rendeznek. Az ünnepi misét Louis Rohan bíborosnak kell celebrálnia. A főpapot azonban váratlanul a király elé hívatják. Hogyan vonják „hatszempőzt” felelősségre a herceget? Rohant a tanár játssza, a résztvevők a királyi párt alakítókat instruálhatják.

Egész csoportos improvizáció, tabló, gondolatkövetés

Az ünnepi miséhez megjelent, papi ornátust viselő Louis Rohan herceget, a legelőkelőbb család sarját, a pápa bíborosát a nép szeme láttára letartóztatják. Indítsuk a játékot tablóból, azt a pillanatot megalkotva, amikor a poroszlók körülveszik a bíborost! Hallgassunk meg néhány gondolatot is, majd indítsuk el az improvizációt! Folytassuk azután is, hogy Rohant már elvezették!

Egyeztetés: Nézzük meg a listánkat, és beszéljük meg, milyen eszközöket alkalmaztunk a befolyásolásra az előző játékok – a fórum-színház és az egész csoportos improvizáció – során!

Kis csoportos írásos munka

Írjunk egy-egy pamfletet (gúnyverset) az esettel kapcsolatban!

Narráció: Rohan kívánságára és Lajos király beleegyezésével a hírhedten király- és papságellenes párizsi parlament elé viszik az ügyet. A tanácsosok polgárok; ebben az időben ez az osztály már sem gazdagságban, sem műveltségben nem maradt el a nemesség mögött, így az arisztokráciához hasonló jogokat és életminőséget kívánt elérni. A parlament egyik tagja az ügyel kapcsolatban így kiáltott fel: „Nagy és szerencsés fordulat ez! Egy csaló bíboros és a királyné egy hamisítási ügybe keverve! Mennyi sár a keresztben és a jogaron! Milyen diadal a szabadság eszméinek! Milyen fontossá válik a parlament!” Nos, ez a parlament 1886. május 31-én hirdette ki ítéletét a nyakláncperben.

Egész csoportos improvizáció, bírósági tárgyalás (színházi munka)

Osszuk ki a szerepeket! Legyen jelen, és tegyen vallomást Jeanne de La Motte, Louis Rohan és Boehmer ékszerész! Válasszunk ügyészt, aki vádol, és két ügyvédet, aki védi a „grófnét”, illetve a bíborost! Először három csoportra szétválva, még szerepen kívül készítsük el a vád és a védelem stratégiáját (külön csoport foglalkozzon Jeanne illetve a herceg védelmével)! Ne feledkezzünk meg a javasolt ítéletről sem! Ezután a többiek a tanácsosok szerepébe lépjenek, a tanár pedig a bírót játssza! Kezdődjék a tárgyalás, melynek végén a tanácsosok kézfeltartással szavazzák meg az ítéletet, a bíró pedig hirdesse ki azt!

Egyeztetés: Térjünk vissza a befolyásolás fajtáihoz, és következzen a játékban alkalmazott eszközök meghatározása! Ezután beszéljük meg, hogy a mi változatunkban a királyné jó hírét és a rangjához méltó tiszteletét sikerült-e visszaállítani! (A történelmi szituációban nem, sőt, a francia forradalomhoz ez a tekintélyvesztés egyenes utat mutatott.)

Reflexió

Marie Antoinette, Louis Rohan és Boehmer ékszerész nem véletlenül vált áldozattá. Alakítsunk három csoportot! Mindhárom szereplővel kapcsolatban egy-egy csoport készítsen listát, vajon a történet mely pontjain tudta volna elkerülni, hogy vesztésként kerüljön ki! Egy-két tablót is készítsünk arról, mit kellett volna tennie, hogy vereség nélkül és tisztességesen végződjön számára az ügy!

Melléklet

II. József, Habsburg császár húgához, Marie Antoinette-hez

„Méltóztassék egy pillanatra elgondolkodni ama kellemetlen helyzeteken, melyekbe (az operabálokon) került, és ama kalandokon, melyekről épp az Ön révén értesültem. Mi a célja: hogy ne ismerjék fel, és más legyen, mint ami valójában? Mire jók eme kalandok, huncutságok, miért akar egy sereg libertinus, örömlány meg idegen közé keveredni, hogy hallgassa, mit beszélnek, és netán olyasmiket mondjon, mint-ha maga is köztük tartozna? A végén még az események játékszere lesz!”

II. József, Habsburg császár húgához, Marie Antoinette-hez

„Mit csinál Ön itt Franciaországban, amiért az emberek tisztelhetnék és becsülhetnék Önt, túl azon, hogy a királyuk felesége?”

Marie Antoinette egy párizsi látogatás után, 1773. június 14.

„Milyen szerencsések vagyunk, tekintettel rangunkra, hogy ilyen könnyen el tudtuk nyerni az egész nép szeretetét.”

Marie Antoinette a mindennapjairól, 1770. július 12.

„Az egész világ előtt teszem fel a pirosítót és mosom a kezemet.”

Anekdota a férjről, aki benyit a feleségéhez, és azt félre nem érthető helyzetben találja egy úrral

– Az Istenért, Madame – kiált fel a férj –, hogy lehet ily elővigyázatlan, nyitott ajtók mellett...! Képzeld el, ha más lépett volna be helyettem!

Anekdota a féltékeny férjről

– Ön féltékeny? Nagyon is elbizakodott, uram. Nem elég akarni, hogy az embert felszarvazzák, ahhoz érteni is kell. Érteni kell egy nagy ház vezetéséhez, udvariasnak, nyájásnak kell lenni. Egy ilyen embert, amilyen ön most, ugyan ki szarvazna fel?

Felirat egy üres képkereten, amelyben Marie Antoinette portréját készültek kiállítani a Királyi Akadémián, 1787-ben

„Íme, a Deficit!”

Ligne herceg Marie Antoinette-ről

„Tizenöt éves korában sokat nevetett.”

Marie Antoinette Mercy osztrák követnek

„Mit akar az anyám? Félek az unalomtól!”

Delille abbé verse

El ezekkel a hideg kertekkel: mezei csecsebecsék, ízetlen zugok, melyeknek ízetlen gazdája önmagát csodálva dicséri jól fésült fáit, jól nyírt, gondozott kis zöld szalonjait. Van kedvesebb kertápolás is, gyönyörködtetőbb művészet. Nem elég a szemet elbájolni, a szívhez kell szólni. Ismertétek azokat a láthatatlan kapcsokat, melyek az élettelen tárgyakat érző lényekkel fűzik össze? Hallottátok a vizek, erdők, mezők néma szavát és titkos hangját?

A leendő XVI. Lajos naplóbejegyzése az esküvőjének másnapján

„Semmi.”

XVI. Lajos naplóbejegyzése

„Hat szarvast lőttem.”

XVI. Lajos naplóbejegyzése

„Hashajtót vettem be.”

A nápolyi követ Mária Karolina királynénak XVI. Lajosról

„Olyan, mint egy erdei vadember.”

Marie Antoinette az osztrák Rosenberg grófnak

„Példának okáért az én ízlésem nem azonos a királyéval, akit csak a vadászat és a fémművesség érdekel. Bizonyára egyetért velem abban, hogy jómagam módfelett furcsán festenek egy kovácsműhelyben; hiszen nem vagyok az a fajta, aki képes Vulcanust játszani, ha pedig Venus szerepét játszánám, azzal sokkal inkább bosszantanám őt, mint tulajdonképpen kedvteléseimmel, amelyek nincsenek ellenére.”

Stefan Zweig XVI. Lajosról

Az alkotó cselekvéshez szükséges erő hiányzik a gátlásokkal küzdő férfiből, nemcsak magánéletében, hanem a közügyekben is. Fellépése zavart, akaratát sem kimutatni, sem keresztülvinni nem tudja; kerüli az udvar társas életét és különösen az asszonyokat. Az alapjában igazlelkű, becsületes ember tekintélyét, férfiaságának látszatát erőszakkal próbálja helyreállítani néha. Ilyenkor goromba, nyers és brutális lesz –

védekezésből erejét fitogtatja, de sehol sem talál hitelre. Amint hálósobájában a férj, úgy nyilvánosság előtt a király szerepét sem tudja betölteni.”

Jeanne de La Motte

Született Jeanne de Saint-Rémy de Valois, ereiben királyi vér folyt. Apja, aki Saint-Rémy bárónak, II. Henrik király törvénytelen fiának a leszármazottja volt, rablásból és vadorzásból élt, korán meghalt. Anyja megszökött egy katonatiszttel. A kis árváról a helybéli pap gondoskodott. A kislány libákat őrzött, és koldult. Nyolcéves korában egy márkiné kocsiját ezekkel a szavakkal állította meg: „Az Istenért, adjanak egy kis alamizsnát egy árvának, aki a Valois királyok véreből való!” A hölgy megdöbbsent, és azonnal pártfogásába vette a gyereket. Kolostorba adta, ám onnan Jeanne hamarosan megszökött. Elhatározta, hogy mindenáron visszaszerzi távoli ősei vagyonát és jogait. Több gazdag és előkelő férfit és nőt elbűvölt, meséivel bárkit lebilincsel, igazi pártfogója azonban csak kevés akadt. Egy nemesasszony befogadta, egy hétre szállást akart adni a szegény leánynak. Jeanne lett azonban az úr a háznál: egy évig élőködött a jószívű asszonyon. „Életem legkeservesebb esztendeje volt!” – emlékszik vissza a hölgy. Valois kisasszony nem sokára kerített magának egy szegény nemesembert, akit egy kinevezési okiratban véletlenül grófi címmel láttak el. Feleségül ment hozzá, és ettől kezdve Jeanne de La Motte grófnéként mutatkozott be. Az esküvő után egy hónappal az ifjú párnak ikrei születtek, de hamarosan a csecsemők meg is haltak. Bár de La Motte-ék igen szegények voltak, gyakran éheztek, igyekeztek úgy élni, ahogy egy Valois-ivadéknak illik: Jeanne ruhatára mindig divatos volt, szolgálot tartott, és mindenütt megjelent, ahol hercegekkel és hercegnőkkel találkozhatott. Eközben a házaspár rettenetesen eladósodott, hiszen kevés járadékuk mellé hihetetlen összegű hitelt vettek fel. Jeanne sok mindennel próbálkozott, így például többször ájulást színlelt az udvarnál, hátha egy Valois éhezése meghatja a hatalmasokat, de ezzel sem ment sokra. Valamit ki kellett találnia, hogy céljait – a gazdagságot és az igazi nemesi jogokat – elérhesse. Az eszközei erre megvoltak: „Ami az erkölcs és az állam törvényeit illeti, Mme de La Motte minden rossz szándék nélkül és végtelen természetességgel, de egyáltalán nem is gyanította létezésüket.”

Louis René Édouard de Rohan

A Rohan-család Franciaország legelőkelőbb familiái közé tartozott. Jelmondatuk így hangzott: Király nem lehetek, herceg lenni nem kívánok, Rohan vagyok. Nem tettek mást, csak „származtak” – igazán kiemelkedő tettet egyikük sem hajtott végre.

Louis de Rohan herceget – aki viszonylag fiatalon bíboros lett – tisztelői „a szép eminenciás” néven emlegették. Büszke volt rá, hogy apai és anyai ágon is Rohan-ivadék. Papi pályát jelöltek ki számára, ám ez nem zárta ki a bécsi követté való kinevezést. A bigott katolikus Mária Terézia fővárosába elképesztő kísérettel vonul be, magával visz többek között 50 lovat, a hozzájuk való hintókkal, 14 inast, 6 zenészt, 4 hivatalnokot, 6 apródot 2 nevelővel. Bécsben óriási vadászatokat rendez, fényes estélyeket ad, színházba jár. A politikát elhanyagolja. A legjobb családok hölgyei rajonganak érte, az adódó lehetőségeket pedig Louis herceg nem hagyja kihasználatlanul. Mária Terézia egyébként sem nézte jó szemmel a züllött pap ténykedését, de amikor a követ egyik levele napvilágra kerül, a császárné gyűlölete nem ismer határt. A levélben ez szerepelt: „Mária Terézia akkor hívja elő a könnyeit, amikor csak akarja; egyik kezében zsebkendőt tart, hogy könnyeit törölje, a másikban pedig a tárgyalás kardját...” Louis herceget hamarosan visszahívják Versailles-ba, ahol az udvar fagyosan fogadja. Marie Antoinette gyűlöli őt, egyrészt azért, amit anyjáról írt a herceg, másrészt róla, az egykori trónörököséről tett megjegyzése miatt, mely így hangzott: „a majdani szerető könnyen sikert arathat nála”. Louis herceg politikai karrierjének vége, jönnek a hitelezők. Óriási az adóssága. A legfőbb vágya a királyné bocsánatának, barátságának és pártfogásának elnyerése lesz. Több levelet próbál eljuttatni Marie Antoinette-hez, hogy a jóindulatát kérje, de nem kap választ. Vonzódni kezd az okkultizmus iránt, hiszékenysége miatt csapdába esik: a szemfényvesztő Cagliostro „gróf” odaadó híve, és legfőbb eltartója lesz, minden trükkjének bedől. A „gróf” csodadokorként mutatkozik be, szellemeket idéz meg minden mennyiségben, szabadkőműves páholyt alapít. Olaszul, hibás francia szavakkal és arabul hangzó halandzsával beszél. Barátjának, Louis hercegnek aranyat is próbál csinálni. Ez, sajnos, nem sikerül, sőt, a királyné kegyét sem képes megszerezni számára.

Charles August Boehmer, az ékszerész és a híres nyakék

Készült egyszer, még az előző király, XV. Lajos uralkodása idején egy nyakék, mely minden képzeletet felülmúlt. Ha valaha is viselte volna valaki, annak nyakát 17 mogyoró nagyságú gyémánt fogta volna körül. Különféle, a legragyogóbb gyémántokkal és briliánsokkal díszített füzérek és függők borították volna be a szerencsés viselő felsőtestét, a vállait, sőt még a derekát is. (Persze a legtisztább vízből származó, legcsodálatosabb kövek voltak, valaki az Ezeregyéjszaka meséihez méltónak titulálta – valószínűleg nem is lehetett nagyon szép. Inkább elragadóan „barbár”.) De sohasem viselte senki, egyetlen percre sem. Hi-

ába volt mind a 2800 karát, a 647 darab kő, hiába az 1 800 000 frankra becsült érték. És így hiába fektette be a pénzét készítője, Boehmer úr, a párizsi német ékszerész, aki mindennél jobban vágyott arra, hogy művészetével hírnévre és gazdagságra tegyen szert. Hiába vásárolta hát össze Európa legnagyobb, legszebb, legértékesebb gyémántjait a legnagyobb titokban, évek hosszú során át. Szépen lassan eladósodott, s a csőd veszélye fenyegette a nagy mű miatt. Korát megelőzve nem megrendelésre dolgozott, mint a többi ékszerész, hanem modern vállalkozásba kezdett: a láncot „piacra” készítette. Úgy gondolta, hogy XV. Lajos fogja megvásárolni szeretőjének, Du Barry grófnénak. Csak sajnos a király közben elhalálozott. Felkínálta az ékszert a spanyol udvarnak, de ott megrémültek az árától. Aztán Boehmer rájött, hogy egyetlen hölgy jöhet csak szóba a nyaklánc tulajdonosaként, aki még kartársainál is jobban, szenvedélyesen szerette az ékszereket. Ő pedig Marie Antoinette, Franciaország ifjú királynéja, akit anyja gyakran korholt leveleiben, hogy a szépsége a legszebb ékszere. Többször vásárolt Boehmertől titokban, részletre. Így hát a mester felkínálta neki élete főművét, amit XVI. Lajos meg is vásárolt volna a feleségének, Marie Antoinette-nek azonban nem kellett. Drágának találta(!). Valószínűleg nem tetszett neki. A finomabb tárgyakat kedvelte. Boehmer tehát továbbra is várta, hogy jöjjön egy mesebeli herceg, és elvigye kincsét a királykisasszonyának.

A nyakék valódi története dióhéjban

Rohan bíborosnak Jeanne de La Motte-ot egy márkiné mutatta be azzal a szándékkal, hogy pártfogásába ajánlja. Jeanne elmesélte élettörténetét a hercegnek, aki mindent elhitt a szegény árvának, és többször kisebb pénzüsszegekkel segítette ki őt. Egyes életrajzírók szerint a „grófné” meghálálva mindezt, „természetben” fizetett Rohannak. Hogy valójában milyen viszony volt köztük, nem tudni. Az viszont tény: a férfi biztosan hitt Jeanne és a királyné titkos barátságában. Úgy tudta, hogy barátnője bejáratos Marie Antoinette legbelsőbb köreibbe, így közben tud járni az ő érdekében. Jeanne először szóbeli üzeneteket hozott a királynétól, majd következtek a hamisított levelek. Egyre szívélyesebbé vált Rohan bíboros és az uralkodónó képzelte viszonya. Sajnos a levelek nem maradtak meg, nem tudni, hogy ez a szívélyesség meddig ment, de Louis herceg későbbi vallomása szerint az ügyben volt egy fordulópont, amitől kezdve valóban mindent elhitt Jeanne-nak. Ekkor találkozott Louis herceg egy örömlánnyal a versailles-i kastélykertben az éjszaka közepén, akiről a szélhámosnő elhitette, hogy a királyné. És Rohan bíboros, a király főalimizsnása, az egyik legelőkelőbb család sarja ezt elhitte. Még beszélgettek is néhány szót. Így hamarosan azt is komolyan vette, hogy Marie Antoinette titokban megbízta a vagyont érő nyakék megvásárlásával. 1885. január 29-én kötött szerződést Rohan bíboros a királyné nevében Boehmer ékszerésszel. A megállapodás minden pontja mellé odaírták: jóváhagyva, majd a végén ott díszelgett a királyné állítólagos aláírása. Hibásan. Hiszen a francia királyné nem nevezhette magát *franciaországi* Marie Antoinette-nek. Ráadásul a szerződésen lévő írás nőiesnek nőies, de nem is hasonlít az uralkodó feleségének írására. Ez azonban sem a hercegnek, sem az ékszerésznek nem tűnt fel. Ráadásul a királyné soha nem viselte a nyakéket, pedig az augusztus 15-ig – a bíboros elfogásáig – hátra lévő idő alatt bőven lett volna erre alkalom. Ezen felül Marie Antoinette soha, egyetlen gesztussal sem utalt a Rohannal való ellenségeskedés feloldására, továbbra is gyűlölte őt. A bíboros azonban az utolsó pillanatig hitt a csalónak.

A királyné bosszúszomja határtalan volt, nem akarta elhinni, hogy ellensége egy szélhámosnőnek esett áldozatul, így a bírakat is megpróbálta befolyásolni a királyi pár. Emiatt, és mert Jeanne de La Motte rendkívül tehetséges, nagy kaliberű csaló volt, négy hónapon keresztül vesztésre állt a bíboros ügye. Csak hű emberei tudták a legnagyobb titokban felkutatni azokat a tanúkat, akik segíthettek rajta, a bíróság elnöke azonban – királyhű ember lévén – ki sem akarta hallgatni a herceg védelmében fellépőket. Végül mégis a királyellenes, így bíborospárti erők győzedelmeskedtek. Jeanne de La Motte lelepleződött, életfogytiglani börtönre ítéltetett, a vállára pedig a tolvajt jelölő betűt sütötték. (Mivel hisztériás rohamban őrjöngött, véletlenül a mellére sütötték a jelet, majd órákig eszméletlen volt.) Rohan bíborost maradéktalanul felmentették. Ezzel az ítélettel a királyné – már addig is többszörösen kikezdett, gyűlölt – nevét feketítették be véglegesen. Akik nem követték pontosan az eseményeket, vagy nem értették azokat, biztosan hitték: Marie Antoinette bízta meg titkos barátnőjét a csalással. Esetleg a nyakék megvásárlásával. Sőt, akár a herceg szeretője is lehetett a király felesége... Az „osztrák nő”, „Madame Deficit” lett ettől kezdve mindenért a bűnbak, holott a per során egyszer sem ejtették ki vádlón a nevét, tanúként sem hallgatták ki. Három és fél év múlva pedig kitért a forradalom.

A híres nyakéket Jeanne és segítőitársai késekkel-bárdokkal barbár módon szétdarabolták, a köveket kiszedték a foglalatból, és egyenként, áron alul eladták. Az ékszerésznek máig sem fizette ki senki.

